

העצבי והצדק

יד"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת חיי שרה - תולדות תשפ"ד

גליון מס' 106 • שנה ד'

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת חיי שרה

ותמת שרה בקרית ארבע וגו'. פירש"י על שם ארבע זוגות שנקברו שם אדם וחווה וכו', תמוה קצת דכשמת אדה"ר בסוף האלף לבריאת העולם כבר לא היה יחיד בעולמו, ולימים היה רכוש בני חת נמצא שאדם וחווה היו קבורים בשדה שאינו שלהם עד שבא אברהם וקנאה, וי"ל הנה בפסוק ט' ויתן לי את מערת המכפלה תרגם יונתן ב"ע ויזבון לי ית מערת כפילתא דיליה דמתבניא בסטר חקליה, ובזה"ק פ' בראשית [נ"ז ע"ב] איתא מה עבד אדם עבד מערתא חדא ואתטמר בה הוא ואתתיה, מנא ידע, אלא חמא חד נהורא דקיק עייל בההוא אתר דנפיק מוגנתא דעדן ותאב תיאובתיה לקבריה ותמן הוא אתר סמוך לתרע דגנתא דעדן. הרי שאדה"ר הוא זה שהתקין את המערה וכן איתא בפדר"א פ"כ ולאחר מיתתי יבואו ויקחו את עצמותי ויעשו להם ע"ז אלא הרי אני מעמיק את ארוני למטה מערה לפנים מן המערה וכו', נמצא איפוא שאכן אדה"ר נטמן בקבר משלו. ואולי זה שאמר אברהם גר ותושב וכו' אטלנה מן הדין.

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. מקשים למה הקדים הספד לבכיה הלא הבכי קודם להספד כמו"ש בגמ' [מו"ק כז:], וי"ל דאין הכונה לבכיה של אבילות דהלא כבר עברו ימים אחדים משנתבשר ובא אברהם מבאר שבע לחברון, רק 'לבכתה' פ' לעשות אותה בוכיה דהיינו שתעלה לפני כסא הכבוד ותעורר רחמים בבכיה על בניה ודורותיה כמו"ש אצל רחל אמנו [ירמיה לא יד] קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. כ' זעירא, יש ליתן לזה טעם לפי מה שפירש"י

ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שע"י בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרח נשמתה ממנה ומתה, לפי זה י"ל דמשום שזכתה למדרגה כזו במיתה עילאה כדרך צדיקים גדולים באתדבקות רוחא ברוחא, לפיכך היה הבכי של אברהם מועט וזה נרמז בכ"ף זעירא.

ויקם אברהם מעל פני מתו. בפ' כי תצא [דברים כא טז] כתב רמב"ן וממה שאמר הכתוב על פני בן השנואה הבכור יראה לי שאין המצוה הזאת והדין הזה נוהג אלא בחיי הבכור אבל אם מת הבכור בחיי אביו, אע"פ שהוא יורש חלק בכורתו בקבר ומורישו מן הדין לבניו, אם רצה הזקן ואמר יירשו בני כן וכך בנכסי ובניו של בני הבכור יטלו כן וכך בנכסי, דבריו קיימין כדרך שהם קיימים במקום שאין שם בכור וכן איננו עובר בלאו הזה אם לא הכיר הבכור לאחר מותו כי לא מצאתי 'על פני' רק בחייו, על פני אהרן אביהם [במדבר ג ד] על פני תרח [בראשית יא כח] וכן כולם עכ"ד. (המנחת חנוך מצוה ת' ותו"ת ועוד הקשו שבויק"ר פ"כ י"א ובמ"ד פ"ב כ' ובתחומא פ' אחרי ז' נחלקו בזה אם פירוש 'על פני אהרן' הוא בחייו או במותו), צ"ע דהכא כתיב מעל פני מתו הרי שיש לו פנים ושייך לומר 'על פני', ואולי יש ליישב דהיכא דנזכר תאר מתו שאני.

גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ברש"י מדרש אגדה אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקב"ה לזרעך אתן את הארץ הזאת, וקשה ממ"ש לעיל [ג ז] והכנעני והפרזי אז יושב בארץ פירש"י שעדיין לא זכה בה אברהם, וא"כ היאך אמר אטלנה מן הדין מה טענה יש לו על הארץ. וי"ל כונתו אם לא תרצו

ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו. לכאורה תיבות 'אשר לו' מיותרין והול"ל ויתן לי את מערת המכפלה אשר בקצה שדהו. וי"ל אש"ר עולה בגימ' תק"א מניין איביריהם של אדם וחווה איש ואשתו רמ"ח ורנ"ב עם המפתח כדאיתא בגמ' [בכורות מה]. וזהו אש"ר לו פ' תק"א איברים של אדם וחווה המה קבורים בחלקו שלו.

לא אדני שמעני השדה נתתי לך וגו'. מה שהתעקש עפרון החתי שלא לקבל דמים עבור המערה וקבורת שרה יש לומר כונתו כדי שיוכל ברבות הימים להוציאה משם.

וידבר אל עפרון באזני עם הארץ אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני וכו'. מה מיעט בתיבת 'אך' וגם מהו אמרו 'אתה' הרי עמו מדבר, י"ל פירושו כך אמר אברהם, אנכי אשקול מחירו אך הדבר ייעשה ביני ובינך, אתה לו שמעני רק אזניך ישמעו ואילו אנשיך בני חת לא ישמעו מזה, אכבדך לעיניהם שיהיו סבורים שאיש חסד אתה ובמתנה נתת לי.

פרשת תולדות

בקחתו את רבקה בת בתואל וכו' אחות לבן הארמי. למה האריך לספר שהיא אחות לבן הרי שמענו שהיא בת בתואל ופשיטא שהיא אחות לבן. י"ל עפ"י מה שפירש"י להגיד

שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם. נמצא לפי"ז שהאריך הכתוב לייחסה כדי לקיים ברמז מ"ש זכר צדיק לברכה כדפירש"י בפ' נח צדיק תמים היה בדורותיו, הואיל והזכירו סיפר בשבחו.

~ ~ ~

ויעתר יצחק לד' לנכח אשתו. י"ל רמז, נכ"ח ראשי תיבות נ'שמת כ'ל ח'י, היינו שכיון בתפלתו להמשיך נשמה ממחצב הנשמות על ידי אשתו.

~ ~ ~

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא. לכאורה היה לו לכתוב עקרה היא לשון נקבה. וי"ל כתיב ותשקין את אביהן יין בלילה הוא [בראשית יט ג], לכאורה הול"ל בלילה ההוא, פירש רבינו מוה"ר"ל הוא' היינו הקב"ה הזמין להם יין כפירש"י שם. וכן פירש"י לקמן בפ' ויצא [ל טז] עה"פ וישכב עמה בלילה הוא, הקב"ה סייע עמו וכו' עיי"ש. וכן יש לפרש הכא הקב"ה עשאה עקרה במכוון כמו"ש בגמ' [יבמות סד]. מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, וז"ש כי עקרה הוא', וכעין זה נתבאר אצלנו גם בפ' וישלח עה"פ [לכג] ויקם בלילה הוא עיי"ש.

~ ~ ~

ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. פירש"י זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת, ויעתר לו, לו ולא לה שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. צ"ב מאי נפקא מינה לן היכן עמדו בשעת תפלתן, ואמאי לא ניהא פשוטו של מקרא לנכח אשתו פ' שהתפלל עליה ובעבורה. ועוד צ"ב מה שהקשו המפרשים למה באמת לא נתקבלה תפלתה, לכאורה מעלת צדיק בן רשע גדולה ביותר שעזב דרכי אבותיו הרשעים ודבק בהקב"ה. גם מה זאת אמרם לפי שאינו דומה תפלת וכו' מה מקום לדמיון יש בתפלה הכל מתפללים ביחוד לבם אל הקב"ה.

וי"ל הנה נודע דבתפלה גם המקום גורם כמו"ש בגמ' [ברכות ו:] כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו וכו' דכתיב וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה, וכן כתבו רבותינו האלשיך והמלבי"ם

עה"פ ויצחק בא מבוא באר לחי ראי [בראשית כד סב], יען שהבאר הזה היה מקום קדוש בעת ההיא ע"י שנתראה שם המלאך, היה יצחק הולך לשם בכל יום אחר חצות להתבודד שם, ולחז"ל התפלל שם בכל יום תפלת המנחה וישב לביתו, ועז"א ויצחק בא מבוא באר לחי ראי. ועי' ב"ח יו"ד [סוף סימן רי"ז] בשם תשובת מוה"ר חיים פלטיאל (עי' שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך ס' קס"ד) דכלב שנשתטח על קברי אבות התפלל לשם במקום קדושה כדי שתהא תפילתו נשמעת וכדכתיב באברהם אל המקום אשר עמד שם אלמא שהמקום גורם. ולפי"ז יש לומר אפשר שיצחק התפלל בעמדו על מקום קדוש מקום תפלתו הקבוע והמקום גרם לקבלת תפלתו, וז"ש לפי שאינו דומה וכו' כי היא שהיתה בת רשע לא ידעה מזה ולא עמדה במקום קדוש המוכן לתפלה אלא בזוית אחרת שאינה מקודשת.

~ ~ ~

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה'. הנה ויעתר הוא לשון היפוך כמו"ש בגמ' [יבמות סד]. למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות. צ"ב למה נקט הכתוב כאן לשון עתר שמשמעו היפוך ויעתר יצחק לה' ויעתר לו ה', הלא כו"כ לשונות של תפלה יש במקרא כפירש"י בריש פ' ואתחנן עשרה לשונות שנקראת תפלה והוא בספרי ואלו הם תפלה זעקה שועה וכו'.

וי"ל עפ"י מ"ש באגרת הקודש שבספר נועם אלימלך הביא פ' עה"כ ונתתי גשמיכם בעתם [ויקרא כו ז] פרש"י ז"ל בלילי שבתות, ופירש כי אדם צריך לקשר עצמו כ"כ במחשבותיו הטהורים תמיד בעבודת השי"ת ב"ה עד שמגיע למדרגה זו שיתבטל החמדה מגופו כל עיקר ולא יהיה לו שום תאוה לתענוגי העוה"ז הן אל אכילה ושתייה וכו', אך כשהוא במדרגה זו אין יכול לקיים מצות עונה האמורה בתורה המוטלת על אדם בחיוב, ותירוץ לזה שהשם הטוב ברחמיו הגדולים מרחם על האדם כזה שהוא במדרגה זו ויזמן לו בעת הצורך הגמור כח גשמי ותאוה לזמן ההוא בלבד כדי שיהיה יכול לקיים המצוה וכו',

וזה פ' הפסוק אם בחוקותי תלכו והיינו שהצדיק הולך במחשבות השי"ת תמיד בלי הפסק עד שבא למדרגה זו שיתבטל ממנו כת התאוה כנ"ל, ונתתי גשמיכם בעתם הבטיח השי"ת שיזמן לו גשמיית חדש לעת הצורך לקיים עונה דאורייתא, ועי' כתב רש"י היינו בלילי שבתות שהוא עונת ת"ח וכו' עכ"ד.

ולפי"ז יש לומר דיצחק ודאי היה במדרגה זו וא"כ היה כמו עקר לענין זה, ולכן כתיב כי עקרה הוא' לשון זכר, וז"ש ויעתר יצחק וכו' לשון היפוך, פ' יצחק ביקש שהי"ת יהפוך מזגו וטבעו כדי שיוכל לקיים מצותו, ואכן ויעתר לו ה' כלומר הפך מדתו ונתן לו גשמיית לעת הצורך, וז"ש תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות, אין הכונה אכזריות על הבורא ח"ו, אלא הצדיקים שנעשים אכזריים על עצמן לפרוש מכל תאוה עוה"ז אך לעת הצורך הי"ת ברחמיו הגדולים כמו"ש באגרת הקודש, הי"ת מרחם על איש כזה כדי שיהיה יכול לקיים המצוה.

~ ~ ~

ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. פירש"י לו ולא לה לפי שאינו דומה תפלת צדיק בן צדיק לצדיק בן רשע. י"ל הטעם כי תפלה זאת שיוולדו לו בנים עתה גרמה בהכרח להסתלקות אברהם אבינו ה' שנים קודם זמנו כפירש"י עה"פ מן האדם האדם הזה כדי שלא יראה את עשו יוצא לתרבות רעה, ותפלה כזו לא רשאי לפעול אלא צדיק בן צדיק. וראיתי בשם הגה"ק רי"ח זוננפלד אב"ד ירושלם עיה"ק שביאר מ"ש רש"י ויעתר לו נתפצר ונתפייס ונתפתה לו, וצ"ב מהו שהפציר כ"כ ומהו הענין שהקב"ה נתפתה לו ע"כ, אכן להנ"ל מובן מאחר שע"י פקידת רבקה נתקצרו ה' שנים משנותיו של אברהם לכן היה צריך יצחק להפציר כ"כ כדי שיוסכם לקצרה ה' שנים מחייו של אברהם אבינו והקב"ה נתפתה לו, ויש לזה רמז ויעתר לו ה' הו"ה עולה בגימ' חמ"ש שני"ם ודפח"ח.

~ ~ ~

ויתרוצצו הבנים בקרבה. לשון רצון כמו שם ארץ ע"ש שרצתה לעשות רצון קונה, וכן הכא כבר בבטנה נתגלו רצונותיהם זה לתורה וזה לתפלות, והיא הרגישה בזה.

מראשי צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זי"ע"א

רבינו היה מטבעו בעל לב רחום ואוהבן של ישראל כשארע שמשמשו שהיה ישן בחדר הסמוך לחדרו הנקרא 'גבאי שטיבל' לא הכין לעצמו מים לנטילה סמוך למיטתו, או כשנזדמן שאורל ישן שם הביא לו רבינו בעצמו מים אל מיטתו.

~ ~ ~

סיפר הגה"צ מוה"ר שמרי' דייטש זצ"ל רב דק"ק חוג חת"ס בפ"ת: פעם הראשונה שזכיתי להכיר את רבינו היה כשהייתי כבן י"ד שנה, למדתי אז אצל הגה"צ מוה"ר מנחם בראדי זצוק"ל אבד"ק קאלוב בעהמ"ח באר מנחם,

המשיר בעמ' ד'

הנפשות שבביתו, במשך הזמן התפתח מסחר שחור בכרטיסים אלו שנסחרו ביוקר רב. הרה"ח ר' ברוך פריעדמאן בן הרה"ח ר' בצלאל ז"ל נתפס ע"י המשטרה המקומית ונידון למאסר, היה זה בפרוס השנה החדשה ע"כ נמלט ר' ברוך לקאסאן לימי החגים, שבועות ארוכים שהה שם בפרח מאימת המשטרה ששלחו לאסרו, יום אחד ניגש רבינו האור מלא אליו ופקד עליו, ברוך סע לביתו, החסיד ר"ב לא הרהר ולא שאל קם ונסע בבטחון, משהגיע לביתו נודע הדבר המפקד הראשי במשטרה הועבר מתפקידו ובמקומו מונה קצין חדש שלא ידע מכל הענין ונשתכח הדבר.

מר' ברוך משולם לעבאוויטש בברוקלין כי היה פעם אחת בצעירותו בקאסאן אצל רבינו האור מלא ומאז לא ראהו יותר עד עשרים שנה אח"כ שב ובא לקאסאן, כשגשג פנה רבינו אל ר' נטע הגבאי ושאל, האם אתה מכיר, לא, השיב ר' נטע, המשיך רבינו וקרא הלא זה הוא ברוך משולם בן גינענדל.

~ ~ ~

סיפר הרה"ח ר' יוסף שמואל קרויס ז"ל: בימי מלחמת העולם נאסר למכור סוכר, כל הסוכר הוחרם בידי הממשלה וכל אזרח היה זקוק לקבל כרטיס מן העיריה באיזור מגוריו, תמורת הכרטיס קיבל כמות מצומצמת לפי מספר

הרה"ח ר' יחיאל מיכל ניימאן מסערענטש סיפר: אחר נשואיו היה דר בעיר דעברעצין ובשנות המלחמה גמר בדעתו שלא לשעות אל כל ציווי השלטונות, לא התייחס לציוי הגיוס ואף תעוד זיהוי לא היתה בידו, היה ברשותו גביע כסף שקיבל מרבינו האור מלא ליום חתונתו, גמר אומר להכניס גביע זה בכיסו וכך התהלך מדי יום ביומו לביהמ"ד בלבדו החסידי באמונה פשוטה ולפלא שמעולם לא עצרו אותו ולא באו לביתו לדרכם וניצל בעז"ה.

~ ~ ~

סיפר הרה"צ ר' משולם פייש הלוי ר"ב מקאסאן זצ"ל: שמע

פרשת חיי שרה

ויבא אברהם. יונתן ואתא אברהם מן טוור פולחנא, הנה לא פירש הפסוק מהיכן בא אברהם, וע"כ זה מחכמת התורה שבא מן מקום אשר הוא בסוד, דהנך רואה כי לא נתגלה המקום מקום בית המקדש עד ביאת המלך דוד, ובכל התורה לא נאמר רק אל המקום אשר יבחר יי, ולהיות אותו המקום היא מקום השראת השכינה מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה, נמסר הדבר בסוד התורה שבע"פ עד שנתגלה בחי' מלכות בית דוד בעוה"ז נתגלה מקום השראת המלכות, והנה שרה אמנו להיותה מרכבה למלכות שמים וכשהגיע זמן שובה למקורה בא אברהם מן המקום ההוא אשר בחר בו יי.

(ליקוטי מהרצ"א)

ואברהם זקן בא בימים וה' ברח את אברהם בכל. כאשר ביארתי בשם אחי מורי שליט"א [רבינו מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א] כמה פעמים על הבת אשר לאברהם אבינו ע"ה 'בכל שמה', שהוא 'בכל' לבבך 'ובכל' נפשך 'ובכל' מאודך. (תפלה למשה)

ואברהם זקן בא בימים. שמעתי בשם הצדיקים זצ"ל הפירוש שבא בשני ימים, ביום הלידה וביום המיתה, סוד אמרם מאין באת ולאן אתה הולך, ובזה פירשנו בדרך רמז ענין המתקת הדינין בשרשם, ידידע דאם האדם משפיל עצמו אז הדינין בטלים ובדלים ממנו כי אין להם על מה לחול, ועיקר השפלות שיסתכל בשרשו כי עפר אתה ואל עפר תשוב ודוק, ושפיר מסיים קרא וה' ברח את אברהם בכל כי אין מחסור ליראיו. (בני שלשים)

חדד ותימא יטור נפיש וקדמה. ראיתי בספרים מפרשי התורה, שבאם עושים המצות

בזהירות ובשמירה יתירה על זה נותנים שכר בהאי עלמא, וכן על לימוד התורה מפורש במשנה אלו דברים שאדם אוכל פירותיו בעוה"ז, וזהו 'חדד ותימא' לימוד התורה כאמרם שיהיו מחודדים בפין, 'יטור נפיש' הם המצות בשמירה יתירה, וקדמ"ה ושם האדם קודם, כי מה ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא

הטעם משום מי הקדימני, ובזה האדם הקודם והבן. (שמועה טובה)

פרשת תולדות

וישב יצחק בגרר. בדרך צחות, יצחק אע"ה שבת שביתת השבת בגרירה, שאמרז"ל סוף פ"ב דביצה גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ, דממ"נ אם דינו כישראל לא עשה מלאכה כי מלאכת מחשבת אסרה תורה

דרושי מסכה"ק בית ישראל לרבינו בעל עטרת צבי זיע"א

וישב יצחק בגרר. ע"ד אמרם ז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו יעוין המאמר בברכות [ה.], ואמרנו הטעם בהיות אדם רואה באיזה מדה מתגרה בו היצר ר"ל כמו בכעס והוא ממדת הפחד, אזי כל כח היצר במדה זאת של פחד, ואז ידבק היצ"ט במדת אהבה ואף אם היא בעת הזאת חיצונית, ודרך משל יסדר לסעוד ולאכול אז ומדבק עצמו במדה אחרת, או לאהוב איזה דבר ולדבק עצמו במדת אהבה, אבל ח"ו לא תהיה בדבר האסור ר"ל אמנם בדרך המותר, ואין חכם כבעל הנסיון, כי כל המדות מנגדות זו את זו, ואם יצרו מתגבר באיזה מדה ידבק במדה אחרת, וזה יעשה לו היצר להניח אותו. וזה בתחבולות יעשה מלחמה, כי אם יעורר הטוב על הרע בגבורה תיכף במלחמה כבידה, אזי יותר יתאמץ בזה הס"א לנגדו, וצופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו [תהלים לו לב] ומי יעצור כח להלחם נגדו הלא זה לעומת זה ברא אלקים ויותר שמתגבר כח הקדושה מתגבר לנגדו כח אחר עיין בכתבים, אבל בתחבולה לנגד בכוונה לשמים ולדבק במדה אחרת ילך לו ממדה זו. ואם יבא היצר למדת אהבה וח"ו יגבור עליו שם במדה ההוא, אזי לפעמים גדולה עבירה לשמה יעשה בתחבולה איך לרגז באיזה כעס המותר, ואין אני השפל נותן עצה לגדולי ישראל קדושי עליון אבל לפחותי ערך כמוני השפל. וזה הוא הרגזה שהוא מרגיז יצה"ר כטעם המרגיז ארץ ממקומה [איוב טו], וזה ג"כ ודאשתמש בתגא חלף [אבות פ"א י"ג] הרוצה להשתמש בכתר תורה יחליף ממדה למדה מעצמו על עצמו, במדה שהיא בה בעת גובר ירגיזו במדה אחרת, ובמ"א נאריך בזה הדבר בראיות מוחשת, אחר שבא אל מדה אחרת אז כחו חלש ואז אתה תנצחנה כי לא נתגבר עוד במדה זאת וכן לעולם, ואז תעלה לדבק בקונן.

וזהו וישב יצחק בגרר, לשון אל תתגר במ מלחמה [דברים ב ט], ויצחק הוא הדביקות אלקי נתישב כטעם כי ישבו אחים יחדיו [דברים כה ה] שהיה לו ישיבה אחת בעולם. בגרר רצונו בכח המדה של גירוי מלחמת היצר לגוררו ממדה זו למדה אחרת, ואז וישב יצחק, וזהו מה שאמרנו לעולם ילמוד בתורה שלא לשמה [פסחים נ.], והקושיא מפורסמת קושית התוס' , וגם טעם לעולם אין לו טעם משמעותו לכתחילה יעשה כך, אבל אכ"מ ביאור זה ונאריך במ"א בעז"ה ברצ"ה.

וזו אינה, ואם דינו כבן נח הלא עשה מלאכה כי דין דמלאכת מחשבת אינו רק אצל ישראל כי ממשכן גמרינן שלא היה לבני נח. (בני שלשים)

ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידי ועל חלקת צואריו. שמעתי שפעם אחת ישבו ביחד בסעודת שבת הרב הקדוש רבינו צבי מזידיטשוב עם מחו' מרן הרב הקדוש רבי צבי

אלימלך מדינוב, ואברך אחד פשט ידו להרבי מזידיטשוב לומר לו לחיים על שתיית היין כנהוג, והאברך הזה היה לבוש על צווארו קראגין לבן [צווארון לבן] עם טיכל [מטפחת] נאה על הקראגין כנהוג אצל בעלי המסחר כעת, ולאשר הרבי רבי צבי אלימלך היה שונא מאד הדברים החדשים בעניני המלבושים, ומאד מאד ריחק את אנשי שלומו מלבוש איזה מאדע, הנה כאשר האברך הרכין את עצמו נגד הרב הקדוש רבי צבי אלימלך להגיע ידו להרבי מזידיטשוב

הגביה אז הרבי מדינוב את יד קדשו ומישמש על צוואר האברך עם המטפחת שלבש שם כי חרה לו על האברך. והרבי מזידיטשוב בראותו זאת ענה ואמר להרבי מדינוב יגיד נא לי מעלתו איה אפוא רמזו בתורה שאבותינו אברהם יצחק ויעקב לא הלבישו על צוואריהם מטפחת, ושתק הרב מדינוב, ועמד אז בין השני כסאות של הצדיקים הנזכרים ילד חכם האי ינוקא קדישא דויד שמייה בנו של הרבי מדינוב, נענה אותו יניק וחכים ופיו פתח בחכמה, אלו היו אבותינו אברהם יצחק ויעקב לבושי קראגין ומטפחת לא היתה רבקה צריכה להלביש את יעקב אבינו ע"ה עורות גדי העזים על חלקת צוואריו, כי בלאו זה לא היה יצחק מכירו שם על ידי לבוש הקראגין והמטפחת. (עשר צחצחות מערכת רבי צבי אלימלך מדינוב את ל)

הן גביר נתתיו לאחיו - גרשיים. הבאתי במבוא שגרשיים רמז לגלות, וזה הרמז למה שאיתא אפילו בזמן שישראל מגורשים מארצם ברכות הללו מתקיימות בהם שהאומות חורשין ונוטעין וישראל אוכלין ושותין ועוסקין בתורה (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

ועל חרבן תחיה - זקף קטן רמז. לכדאיתא בגמרא כתובות

(קיא.) שהשביעם הקדוש ברוך הוא לאומות העולם שלא ישעבדו בהם בישראל יותר מדאי. (שם)

ויאמר עשיו בלבו - קדמא ואזלא. רמז לכדאיתא במדרש הצדיקים לבם ברשותם שנאמר ויאמר דוד אל ליבו, והרשעים הם ברשות לבם שנאמר ויאמר עשיו בלבו, וזה קדמא ואזלא שהלב קודם והם הולכים אחריו. (שם)

פרשת תולדות

וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רָאִינוּ פִּי הָיָה יְיָ עִמָּךְ: מדרש [ב"ר פס"ד י'], ראינו מעשיך ומעשי אבותיך. וכן פירש"י ראו ראינו - ראו באביך ראינו בך. חזקוני, ראו ראינו, ראינו כשעמדת בגרר שנתברכה הארץ מאה שערים, וראינו עכשיו אחרי שהלכת משם שפסקה ממנה ברכתה ואין הדבר תלוי אלא בך כי היה ה' עמך. רבנו בחיי, ראו ראינו כי היה ה' עמך, כלומר ראו בזריעה, ראינו בבארות, בכל פעולותיך ראינו הצלחתך.

א. נראה שמדרש זה הוא המקור לדברי רש"י המובא כאן, אך תמוה למי כיון מעשי אבותיך לשון רבים, הלא לא היה אלא אחד היה אברהם, לכך פירש"י ראו באביך דייקא לשון יחיד.

ב. כתב סופר, נ"ל כפל הלשון במה שאמרו אבימלך ומריעיו ליצחק ראו ראינו כי היה ה' עמך, ורש"י פירש ראו באביך ראינו בך, ולדברינו י"ל ראו ראינו ברכה אחר ברכה ולא בבת אחת, וזה סימן כי לא מצד המזל בא הדבר, וא"כ בחוש אנו רואים כי היה ה' עמך. בס' באהלי צדיקים כתב בשם הר"ק ר' מענדיל מוורק ראו ראינו כי היה ה' עמך רק לאחר ראיא כפולה ומכופלת ראו ראינו ניתן לנו להבחין בצדקתך לפי שכל עבודתך היא בהצנע לכת. ובספרי הצבי והצדק עה"ת כתבתי ראה ראינו פירש"י ראו באביך ראינו בך, י"ל הכונה דכשראו את יצחק היה נדמה להם שרואים לפנייהם את אברהם דהא צר הקב"ה קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם כדפירש"י לעיל.

ג. אור החיים, צריך לדעת למה כפל לומר ראו וגו', גם שאר הדקדוקים. אכן נתכוונו להשיב לכל מה שיסבול דברי יצחק באומרו מדוע וגו', ואמרו לצד שכוונתך כבר נשבע לנו אביך, ראו ראינו וגו' ב' ראיות, הא' כי שבועת אברהם אין לסמוך עליה מטעמים שכתבנו למעלה (שמא עשה לה ה' תורה). עוד ראינו כי באמצעותן התקיים השבועה כראי מוצק. בספר פנים יפות כתב ויאמרו ראו ראינו וגו'. יש לפרש לפי שאמר הכתוב וכל הבארות אשר חפרו וגו' וישב יצחק ויחפור וגו', היינו מפני שהברכה שמצאו מים היתה בזכות אברהם, ולאחר מות אברהם פסקו המים, לכך סתמום פלשתים, ויצחק חזר וחפר ומצא מים בזכותו, וכן היה בשני הבארות שהתעשקו ואמרו לנו המים, שהיו אומרים שאינו בזכותו ואמרו לפי שחפר שלא ברשות המים שלהם, אבל כיון שאחר שלקחו הבאר פסקו המים וכן בבאר שני, וכיון שהוחזק תלתא זמנא, לכך לא ערערו על השלישי, וזהו שאמרו ראו באביך וראינו בך שהבינו שהברכה בזכות יצחק.

תפילת שחרית וקריאת התורה [ה"ה]

לט. בדרך כלל היה רבינו [הא"מ] בעצמו הבעל קורא, לבד ממנחה של תענית וכמה שבתות מסוימות במשך השנה. ולפעמים צוה לאחר לקרות בתורה בימות החול, ובשנים האחרונות קרא בנו הק' אלתר ז"ל בימות החול.

מ. רבינו הכין את עצמו לקריאת התורה בקריאת הפרשה בתיקון קוראים, חוץ ממה שהיה מעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום. וקרא בכל הדקדוקים של הרה"ק מקאמאנא זצ"ל.

מא. בימות החול אמר רבינו בעצמו ותגלה ותראה וכו', וקרא את העולה לתורה, ולא היו קוראים בשם הכינוי כלל, כגון מי ששמו מנחם מענדל קראו רק בשם מנחם וכדו'.

מב. בימות החול לא עלה רבינו לתורה כלל רק כשהיה לו יארציט, וכן בראש חודש ובחול המועד ובהו"ר לא עלה לתורה, ובשבת זכור ובשבת חזק עלה למפטיר ולפעמים גם בשבת שקלים. ובשאר שבתות השנה וביום ראשון של יום טוב ויום ראשון של ראש השנה וביום הכיפורים שחרית עלה ללוי, ואף בשבת שקודם יארציט עלה ללוי ולא למפטיר באמרו שהיות ולוי הוא אחד מן השבעה קרואים לכן הוא חשוב יותר ממפטיר.

מג. העלויות מכרו רק בראש השנה ויום הכיפורים, וכן בימות החול במנין של הישיבה אף כשרבינו התפלל עמהם.

מד. סדר העלויות היה מסודר באופן שכל אחד יהיה לו עליה פעם אחת בחודש, ובנו וחתנו עלו לתורה פעם בכל שתי שבתות, ובדרך כלל נכנס הגבאי בצפרא דשבתא לחדר רבינו לסדר העלויות.

מה. הבעל קורא עמד מימין העולה לתורה.

המסר מעמ' ב'

ובשבתות הייתי סועד על שולחנו של הרה"צ ר' י"ט מנחם (המכונה ר' מענדלי) זצ"ל אחיו של רבינו, ושם שמעתי פ"א שרבינו יגיע לשבות בעיר, המתנתי גם אני בין הקהל שיצאו לקראתו והמתנינו לבואו, רבינו הגיע שמה בשעות הלילה, גמרותי בלבי לקום בבוקר השכם ולעמוד תחת חלונו של חדר רבינו כדי לשמוע עבודת קדשו בברכות התורה וכן עשיתי, וכל ימי

עדיין מצלצלות באזני עריבות מתיקות קולו באמירת הברכות בהתלהבות כדרכו.

~~~~~

סיפר מו"ה דוד אהרן ב"ר משה שווארץ ז"ל מדעברעצין תלמיד רבינו האור מלא: כשהגישו קערת המרק לפניו לקח כף מרק וקרבה אל פיו ושוב החזירה לקערה וכן עשה כמ"פ עד שהחל לטעום מהמרק ועפ"י

רוב היה שח בין כף לכף, פ"א ישב נכדו היניק וחכים 'הוסף סמוך אליו וכשהגישו לו מאכל מיד נטל והגיש לפיו אחז רבינו בידו והחזירה אל הקערה והפטיר מדארף זעך נישט נאך געבען די תאוה.

~~~~~

סיפר מו"ה ר' חיים שלמה ב"ר שווארץ ז"ל מדעברעצין: ר' יצחק אייזיק גרינשטיין מטשאפ היה מותיקי

חסידי קאסאן, פ"א בשבתו על ש"ק בקאסאן בסעודה שלישית נתעורר מאד מדברי תורה שהשמיע רבינו בהתלהבות והתעוררות יותר מן הרגיל, ביום א' לא נסע לביתו, רבינו פגש בו ושאל למה אינך נוסע לביתך, השיב אחר שבת כזו היאך אפשר לחזור לימות החולין, רבינו פטרו לשלום באמרו אתמול היה ש"ק והיום יום חול סע לביתך.

בינה לעיתים

הגאולה צריכה להיות ברחמים גמורים

ויאמר עבד אברהם אנכי. עיין בהיכל הברכה איך שפירש כל פרשה זו של ענין נישואי יצחק עם רבקה, בענין גאולה העתידה שתהיה בב"א, שהגאולה צריכה שתהי' בחסדים ולא ח"ו בגבורות, וכן בס' אור לשמים פר' ויקהל מביא מה ששמע מרבו כ' אדמו"ר מלובלין זצ"ל פ' ע"פ בהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו (במדבר יז) כי צריך האדם להתפלל שתהי' הגאולה מתוך הרחבה וזה פירוש הפסוק ובהקהיל את הקהל' דהיינו מי שמתפלל על הגאולה תתקעו ויתפלל שיהי' הגאולה במדת חסד כי תש"ר מרומזים על אברהם יצחק ויעקב (זח"ג רל ע"ב), ותקיעה רומז על אברהם שורש החסדים (זח"ג רנו ע"ב), ולא תריעו שהוא בחי' יעקב הגם שהוא רחמים מ"מ מעורב עם הדין, אבל הגאולה צ"ל בחסדים מגולים בלי שום תערובת דין כלל עכדה"ק.

ואיתא בזוה"ק (בשלה ס ע"ב) סתם ויאמר קאי על הקב"ה, וזהו ויאמר' שהקב"ה אומר לישראל, 'עבד אברהם אנכי', העבדות של ישראל כשהוא מתפלל על התגלות אלקותו ית"ש בתכלית השלימות בחי' אנכי ה' אלקיך והיינו בגאולה העתידה צריך להתפלל שיהי' עם חסדים מגולים שהוא בחי' אברהם, וכיה"ר. (אור מלא)

ברכת צאתכם לשלום

שלוחה בזאת

לב"ק מרץ אדמו"ר טריליט"א

לרגל צאתו לארה"ב

לפקוד את אנ"שי ידידי ואוהדי

בית קוסוץ להרחבת וחיזוק מוסדותינו

יה"ר שתסירה הברכה בכל פעולותיו להרמת קרן התורה והחסידות

בברכת

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך